

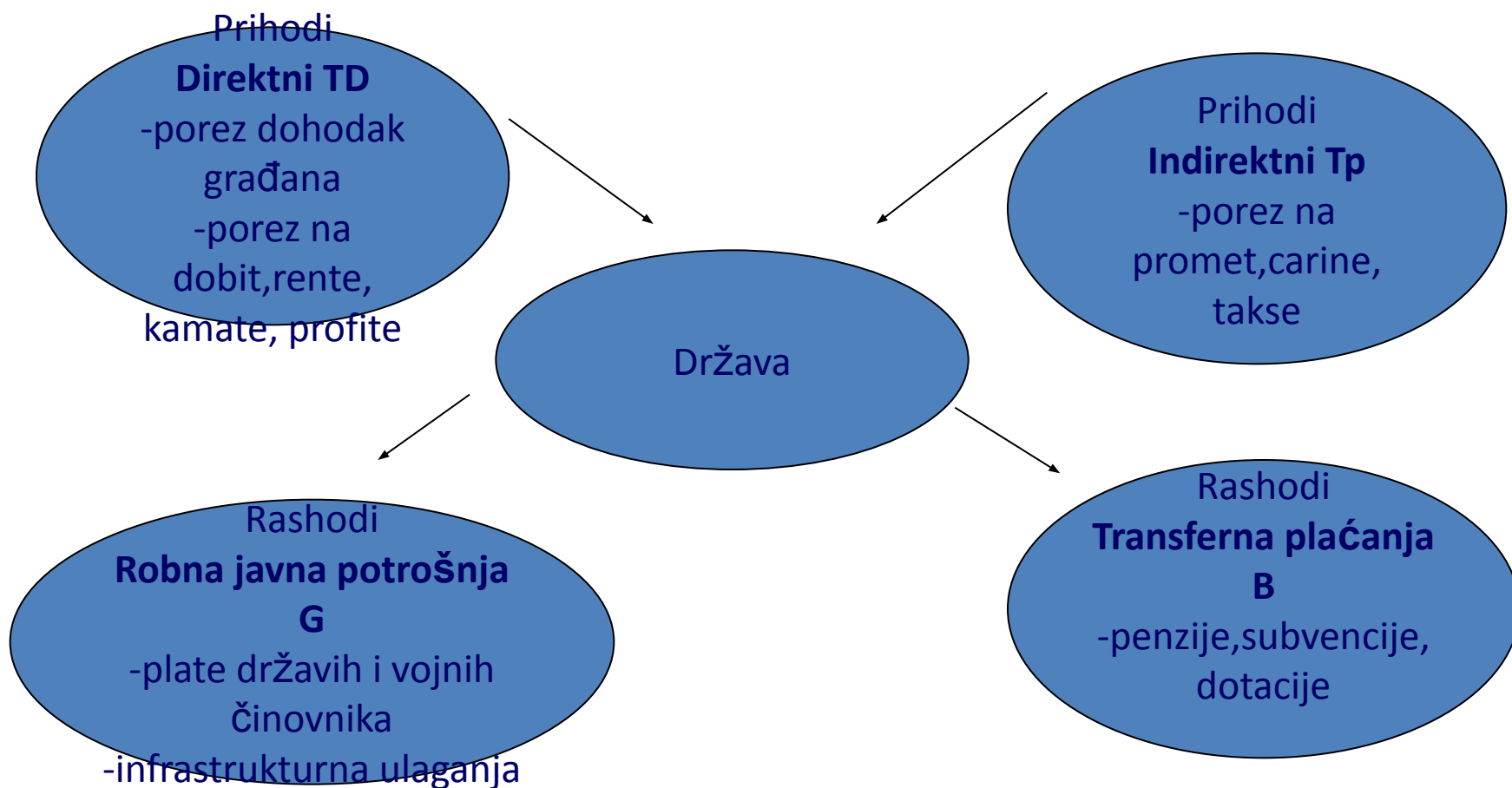
Javne finansije

L2

Javni rashodi

Položaj države u okviru kružnog toka robe i novca

- Robna potrošnja stvara novi proizvod i uključuje se u BDP
- Transferna plaćanja su samo preraspodela društvenog proizvoda i ne povećava BDP.

POLOŽAJ DRŽAVE U KRUŽNOM TOKU ROBE I NOVCA

C+I+G DP po **tržišnim cenama**

C+I+G-Tp DP po **faktorskim cenama** Preduzeća plaćaju faktorske dohotke, koja su zbog obaveze prema državi umanjena za Tp

DP je mera finalne potrošnje.

U daljem kružnom toku ta novostvorena vrednost se raspodeljuje domaćinstvima i ulazi u ukupan dohodak domaćinstva.

U dohodak ulaze i transferna plaćanja države-**B** umanjena za direktne poreze TD

Y+B-TD -**raspoloživi dohodak** koji je mera ukupne kupovne moći stanovništva.

Raspoloživi dohodak jednim delom troše na kupovinu, a delom štede

$$Y+B-TD = C+S$$

Raspoloživi dohodak

upotreba dohotka

Pojam i značaj javnih rashoda

- Državni rashodi, društveni rashodi, opšta potrošnja
- **Javni rashodi predstavljaju sistem zadovoljenja državnih potreba izraženih u novcu**
- Savremeno shvatanje javnih rashoda nije potrošnja , već **racionalno trošenje javnih prihoda**
- Država nije parazit
- Javni rashodi su efikasan instrument privredne i socijalne politike
- Javni rashodi podmiruju potrebe države

Javni rashodi

- Osnovne potrebe :
 - Opšte potrebe (državni organi, vojska, policija, ministarstva)
 - Zajedničke potrebe (socijalno, zdravstveno, penzijsko osiguranje i osiguranje za slučaj nezaposlenosti)
 - Sistem podsticaja razvoja (državne intervencije u privredi i spoljnotrgovinskim odnosima)

Javni rashodi

- Teorija o reproduktivnim javnim rashodima

Država preko fiskalnog mehanizma (direktno ili indirektno) uzima deo dohotka i jednim delom interveniše u privredi.

Intervencija vrši preraspodelu DP u korist

- lične potrošnje (plate i penzije)
- Investicione potrošnje (javni radovi, državne kupovine..)
- Posledica :
- nastaje preraspodela ND kroz javne rashode

Načela javnih rashoda

- Načelo opšteg interesa
- Načelo umerenosti
- Načelo štednje

Pravni osnov

nijedan rashod se ne može izvršiti, ako rashod nije predviđen (planiran u budžetu) i ako za to ne postoji pravni osnov.

Kod utvrđivanja pravnog osnova za trošenje sredstava izdvajaju se sledeće odrednice:

- Najpre se odobravaju svi javni rashodi (budžet)
- Utvrđuju se zadaci (potrebe, programi i sredstva za svaki pojedini zadatak)
- Rashodi se odobravaju za određeni period-jednu godinu

Klasifikacija javnih rashoda

- Prema redovnosti ponavljanja (redovni i vanredni)
- Prema objektu trošenja (lični i materijalni javni)
- Prema subjektu trošenja (država ili lokalno telo)
- Proizvodni i transferni rashodi
 - proizvodni mogu biti-realni i investicioni
- Rashodi u novcu i naturi
- Produktivni i neproduktivni u zavisnosti da li dovode do povećanja proizvodnih kapaciteta.
- Odgodivi i neodgodivi (primer neodgodivih su

Obim javnih rashoda

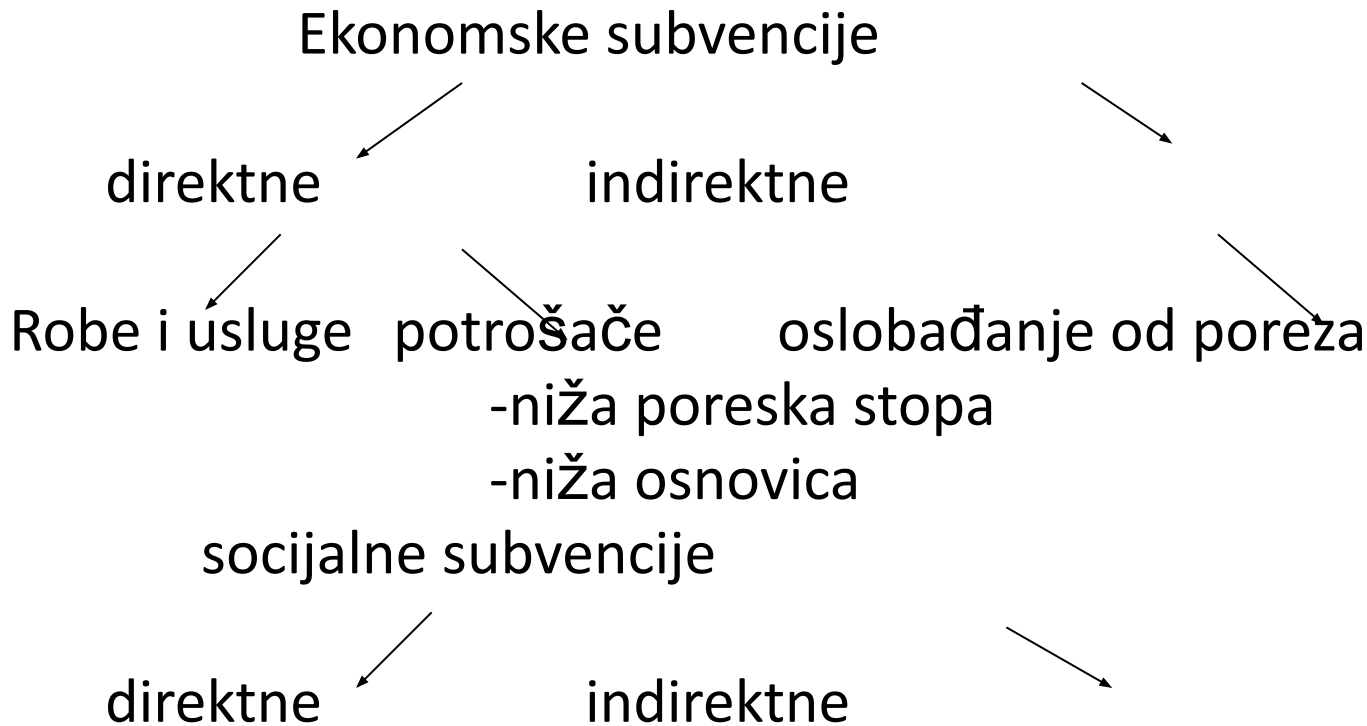
- Javni rashodi i javni prihodi su u direktnoj vezi
- **Minimum -1** mora da obezbedi osnovne funkcije državnog aparata i vitalne funkcije stanovništva.
 - 2 minimum mora biti nešto veći da obezbedi da se privreda oživi, zaposle nezaposleni
- **Maksimum** je teško povući. Rast javnih rashoda:
- Prividni uzroci:
 - smanjenja kupovne moći novca
 - promene veličine teritorije i stanovništva
- Stvarni uzroci: politički, ekonomski, finansijski
 - politički: povećano angažovanje države, novonastali problemi
 - ekonomski: ekonomsko jačanje zemlje dovodi do proširenja javnih rashoda
 - finansijski: obilje javnih prihoda može da dovede do povećanja javnih rashoda

Efekti javnih rashoda

- Neutralni (pravosuđe, uprava, unutrašnja bezbednost)
- Aktivni rashodi (svi ostali koji imaju uticaj na zemlju)
- Uticaj robnih JR:
 - Neposredan (podizanje proizvodnih i drugih kapaciteta)
 - Posredan (uticaj rashoda za obrazovanje, zdravstvo, socijalnu zaštitu)

Uticaj javnih rashoda

- Uticaj transfernih JR:

Tri vrste efekata JR :

Teorija multiplikatora

Politika podmazivanja pumpe

Teorija akceleratora (državne intervencije u pojedinim oblastima da se obezbedi željeno ubrzanje i prethodi multiplikatoru)